

Datum

2021-09-16

Vår referens

Helene Roslund

Förvaltningsjurist

Helene.Roslund@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående remiss från Utbildningsdepartementet - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare STK-2021-1059 FSKF-2021-14792

Sammanfattning

Förslaget syftar till att stärka skolprofessionerna (rektorer, förskollärare och lärare), höja kvaliteten på utbildningen och öka skolprofessionernas attraktionskraft. Programförslaget bildar en grundläggande ram vilken framöver kommer preciseras, utvecklas och utvidgas. Professionsprogrammet föreslås bestå av två delar – en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, förskollärare och lärare å ena sidan, å den andra ett meriteringsystem för legitimerade lärare och förskollärare. Meriteringssystemet omfattar således inte rektorer. Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer: meriterad lärare eller förskollärare och särskilt meriterad lärare eller förskollärare. Nivån särskilt meriterad ska bland annat förutsätta forskarutbildning.

Skolverket ska ha det övergripande ansvaret för professionsprogrammet. Inom Skolverket ska det finnas ett särskilt organ ”Rådet för professioner i skolväsendet” i vilket företrädare för professionerna, huvudmännen, universitet och högskolor samt Skolverket ingår. Rådet ska identifiera behov av kompetensutveckling och vara rådgivande till Skolverket. Rådet ska därtill bistå Skolverket i arbetet med meriteringssystemet. Ansökan om meritering ska vara avgiftsbelagd och beslut att avslå ansökan om meriteringsnivå kan överklagas. Förslagen som berör förskolan föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.
2. Förskolenämnden justerar beslutet omedelbart.

Beslutsunderlag

- Remiss från Utbildningsdepartementet - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare
- Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare
- Förslag till yttrande över remiss angående remiss från Utbildningsdepartementet - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373)
- G-Tjänsteskrivelse Förskolenämnden 210929 Remiss angående remiss från Utbildningsdepartementet - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Beslutsplanering

Ordförandeberedning FSKN 2021-09-20

Förskolenämnden 2021-09-29

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

I promemorian från Utbildningsdepartementet föreslås bland annat följande.

6.1 Staten ska ta ett tydligare ansvar för rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling

Förslag: Det ska i skollagen slås fast att det inom skolväsendet ska finnas ett nationellt professionsprogram. Programmet ska innehålla dels en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare, dels ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare. Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer: meriterad lärare eller förskollärare och särskilt meriterad lärare eller förskollärare. Nivån särskilt meriterad ska bland annat förutsätta forskarutbildning.

Huvudmannens befintliga skyldighet enligt skollagen att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling ska kompletteras med en skyldighet att se till att legitimerade lärare och legitimerade förskollärare ges möjlighet att delta i sådan kompetensutveckling som bidrar till att öka yrkesskickligheten och som kan ligga till grund för ett beslut om meriteringsnivån meriterad.

Lärare och förskollärare som inte har legitimation kan inom ramen för sådan kompetensutveckling som avses i 2 kap. 34 a § tredje stycket 2 skollagen (2010:800) ta del av kompetensutveckling inom den nationella strukturen för kompetensutveckling. Sådana lärare och förskollärare som i andra sammanhang jämföras med legitimerade lärare respektive förskollärare ska jämföras med sådana även i nu aktuella sammanhang. Detta gäller till exempel förskollärare utan legitimation som bedriver undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning.

Det ska tas in en upplysningsbestämmelse i skollagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om den nationella strukturen för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare. Professionsprogrammet ska utvärderas.

Förskolenämnden föreslås att i huvudsak ställa sig positiv till förslaget att staten tar ett tydligare ansvar för förskollärares och rektorers professionsutveckling och att det införs ett nationellt meriteringssystem.

6.2 Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser för olika syften

Förslag: En nationell struktur för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften. Utöver ett nytt kompetensutvecklingsutbud kan flera insatser som redan erbjuds ingå. Föreskrifter om vilka kompetensutvecklingsinsatser som ska ingå i det nationella professionsprogrammet ska tas in i en ny förordning om nationellt professionsprogram för

rektorer, lärare och förskollärare samt i myndighetsföreskrifter.

Bedömningen är att lärare, förskollärare och rektorer under sitt yrkesliv bör få bättre möjligheter att kunna bredda sin kompetens, utveckla sin undervisningsskicklighet, sitt ledarskap, specialisera sig eller göra karriär inom skolväsendet. Till exempel ska kommande och nuvarande rektorer som ett program få ta del av såväl rekryteringsutbildning, befattningsutbildning (rektorsprogrammet) och kompetensutveckling för rektorer liksom kompetensutvecklingsinsatser för lärare och förskollärare som leder till en specialpedagog- eller speciallärarexamen. Det finns redan idag ett behov av att lärare och förskollärare deltar i akademiska kurser för att öka kvaliteten på verksamheten, t.ex. handledarutbildning för den del av lärarutbildningen som består i verksamhetsförlagd utbildning (VFU) eller mentorsutbildning för introduktionsperioden. Dessa insatser bedöms i promemorian de förstärka förskoleenhetens utveckling liksom deras förankring av arbetet i vetenskaplig grund.

Många förskollärare och lärare saknar behörighet till forskarutbildning. Därför bör enligt förslaget den nationella strukturen för kompetensutveckling inom ramen för professionsprogrammet innehålla ett fördjupande kursutbud som med tiden kan leda till att en rektor, lärare eller förskollärare når en masterexamen i didaktik, ämnesdidaktik eller skolledarskap och därmed får behörighet till forskarutbildning.

Förskolenämnden föreslås ställa sig positiv till förslaget att erbjuden kompetensutveckling är differentierad och fyller olika syften. Förskolenämnden föreslås bland annat påpeka att det är angeläget att kompetensutvecklingsinsatserna i första hand syftar till att höja kvaliteten i utbildningen i det direkta arbetet med barnen och i andra hand att förbereda för forskning.

6.3 Det nationella meriteringsystemet ska innehålla två meriteringsnivåer för legitimerade lärare respektive förskollärare.

Förslag: För att legitimerade lärare och förskollärare ska uppnå de två meriteringsnivåerna, meriterad och särskilt meriterad, inom det nationella meriteringsystemet, ska såväl mer formella villkor vara uppfyllda som villkor om förmåga till undervisning av viss kvalitet. Villkoren ska framgå av den nya förordningen om nationellt professionsprogram för lärare, förskollärare och rektorer. Villkoren för meriteringsnivån *meriterad* ska vara att den legitimerade läraren eller förskolläraren ska ha:

- minst åtta års erfarenhet av undervisning i skolväsendet eller fyra års erfaren av undervisning i skolor med särskilt svåra förutsättningar,
- förmåga till undervisning av hög kvalitet,
- genomfört viss kompetensutveckling inom ramen för det nationella professionsprogrammet för lärare och förskollärare,
- haft ansvar för någon särskilt kvalificerad arbetsuppgift eller genomgått kompetensutveckling särskilt avsedd för en sådan arbetsuppgift.

Villkoren för meriteringsnivån ”särskilt meriterad” ska vara att den legitimerade läraren eller förskolläraren ska

- ha avlagt en licentiat- eller doktorsexamen som avser ämnesdidaktik eller ett ämne som helt eller huvudsakligen kan hänföras till ett undervisningsämne inom skolväsendet eller inom det specialpedagogiska ämnesområdet och
- under minst fyra års tjänstgöring som lärare eller förskollärare inom skolväsendet ha visat pedagogisk skicklighet eller har undervisat på universitet eller högskola.

Det ska framgå av skollagen att benämningarna meriterad eller särskilt meriterad

lärare/förskollärare bara ska få användas av den som fått beslut om sådan meriteringsnivå.

Förskolenämnden föreslås ställa sig i huvudsak positiv till förslagen. Förskolenämnden föreslås bland annat ifrågasätta varför meriteringsnivåer inte införs för rektorer och invända att det är angeläget att meriteringsnivån särskilt meriterad bygger på att förskolläraren först kvalificerat sig för meriteringsnivån meriterad.

6.4 Karriärstegsreformen i skolan kopplas till det nationella meriteringssystemets meriteringsnivåer.

Förslag: Karriärstegsreformen med förstelärare är endast genomförd i skolan. För förskolans del har en motsvarande reform med karriärsteg för förskollärare i vissa förskolor föreslagits i betänkandet SOU 2020: 67 Fler barn i förskola för bättre språkutveckling i svenska. Mot bakgrund av den kritik som framförts i samband med karriärstegsreformen bör enligt promemorian meriteringssystemet ligga till grund för huvudmannens bedömning när en förstelärare eller lektor ska utses, så till vida att endast lärare med beslut om viss meriteringsnivå kan utses till förstelärare respektive lektor.

Förskolenämnden föreslås att inte uttala sig i frågan då karriärstegsreformen inte omfattar förskolan.

6.5 Skolverket ska vara den myndighet som ansvarar för det nationella professionsprogrammet

Förslag: I skollagen ska enligt förslaget framgå att det är Skolverket som efter ansökan ska pröva frågan om en legitimerad lärare eller förskollärare uppfyller villkoren för meriteringsnivåerna. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om meriteringsförfarandet. I en ny förordning föreslås Skolverket bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om kompetensutveckling inom professionsprogrammet, villkor för respektive meriteringsnivå och om meriteringsförfarandet.

Förskolenämnden föreslås ställa sig positiv till förslaget.

6.6 Ett råd för professioner i skolväsendet ska inrättas för att säkerställa professionernas inflytande

Förslag: Inom Skolverket ska det finnas ett särskilt organ med rådgivande funktion, benämnt Rådet för professioner i skolväsendet. Rådet, vars ledamöter ska utses av regeringen, ska bistå Skolverket i arbetet med att ansvara för det nationella professionsprogrammet.

Rådet ska bestå av tretton ledamöter varav sju ledamöter ska företräda lärarna, förskollärarna och rektorerna, tre ledamöter ska företräda huvudmännen, två ledamöter ska företräda universitet och högskolor och en ledamot ska företräda Skolverket. Vidare ska högst lika många suppleanter med samma fördelning utses. Ledamöterna i Rådet för professioner i skolväsendet ska förordnas på viss tid.

Regeringen ska utse de ledamöter som företräder lärarna, förskollärarna och rektorerna efter hörande av lärares och skolledares fackliga organisationer. De ledamöter som företräder huvudmännen ska utses efter hörande av huvudmannorganisationerna. De ledamöter som företräder universitet och högskolor ska utses efter hörande av Sveriges universitets- och högskoleförbund.

Till ordförande ska någon av professionernas företrädare utses och till vice ordförande ska någon av företrädarna för huvudmännen eller universitet och högskolor utses.

Förskolenämnden föreslås ställa sig positiv till förslaget.

6.7 Rådet för professioner i skolväsendet ska identifiera behov av kompetensutveckling

Förslag: Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket genom att:

- identifiera yrkeskompetenser som kännetecknar särskilt yrkesskickliga lärare, förskollärare och rektorer
- identifiera kompetensutveckling som syftar till att utveckla sådana yrkeskompetenser, och
- särskilt identifiera dels sådan kompetensutveckling som ska erbjudas inom ramen för det nationella professionsprogrammet, dels sådan som ska ingå som villkor för att få beslut om meriteringsnivån meriterad.

Rådet för professioner i skolväsendet ska även bistå Skolverket genom att

- följa upp nyttjandet och kvaliteten i professionsprogrammets samlade utbud av kompetensutveckling,
- vara rådgivande i frågor som rör hur olika typer av kompetensutveckling kan utformas och hur skolhuvudmännen på bästa sätt kan möjliggöra lärares, förskollärares och rektorers deltagande i yrkesutvecklande kompetensutveckling.

Skolverket kan även i andra frågor vända sig till Rådet för professioner i skolväsendet för att få stöd för sina beslut.

Förskolenämnden föreslås ställa sig positiv till förslaget.

6.8 Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med meriteringssystemet

Förslag: Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med

- att ta fram konkreta kriterier för villkoren för meriteringsnivåerna i meriteringssystemet och
- hur meriteringsprocessen bäst bör organiseras.

Rådet för professioner i skolväsendet ska undersöka om och i så fall på vilket sätt, meriteringssystemet kan eller bör utvecklas samt om rådet finner det lämpligt, lämna sådana förslag. I Skolverkets redovisning av arbetet med professionsprogrammet till regeringen ska sådana förslag på utveckling av programmet från rådet som kräver regerings- eller riksdagsbeslut framgå samt myndighetens bedömning av dessa förslag utifrån myndighetens uppdrag i relevanta delar.

Förskolenämnden föreslås ställa sig positiv till förslaget.

6.9 Ansökan om meritering ska vara avgiftsbelagd och beslut om meriteringsnivå ska vara möjlig att överklaga.

Förslag: Det ska tas ut en avgift i samband med en ansökan om meriteringsnivå.

Ett avslag på en ansökan om meriteringsnivå ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Om en lärare eller förskollärare får sin legitimation återkallad ska beslutet om meriteringsnivå upphöra att gälla när beslutet om återkallelse av legitimationen har fått laga kraft.

Bestämmelserna om överklagande och om upphörande av ett beslut om meriteringsnivå ska införas i skollagen.

Förskolenämnden föreslås ställa sig positiv till förslaget gällande överklagande och

ikraftträdandedatum men ifrågasätta nödvändigheten av att avgifter ska tas ut för meriteringsansökan.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Såväl ändringarna i skollagen om nationella professionsprogram som den nya förordningen om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Ändringarna i förordningen om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg ska träda i kraft den 1 juli 2028. Förordningen gäller inte förskolan.

Förskolenämnden föreslås ställa sig positiv till förslaget om ikraftträdandedatum.

9 Ekonomiska och övriga konsekvenser för kommunerna.

Förslaget om en nationell struktur för kompetensutveckling innebär att kommunala huvudmäns ansvar för skolpersonalens kompetensutveckling enligt skollagen utökas till att även ge legitimerade lärare och legitimerade förskollärare möjlighet att delta i sådan kompetensutveckling som bidrar till att öka yrkesskickligheten och som kan ligga till grund för meriterings-nivån meriterad. Samtidigt ökar enligt utredningen utbudet och relevansen på det utbud som erbjuds via Skolverket vilket ger huvudmännen större möjligheter att ta ansvar för att ge personalen möjligheter till kompetensutveckling.

Förskolenämnden föreslås påpeka att utredningen inte i tillräcklig utsträckning föreslagit insatser för att motverka att förslagen kommer att få dels ekonomiska konsekvenser för huvudmännen dels påverka det faktiska arbetet med barnen i förskolan.

Ansvariga

Annika Niehoff Avdelningschef

Peter Lindberg Förvaltningschef